

Darvin Pastorin

GOLMANI IZ SNOVA
Priče o brojevima 1

Naslov originala: Darwin Pastorin, I Portieri del sogno, Storie di numeri 1

© 2009 Einaudi

© za srpsko izdanje NOVOLI

Beograd, 2012.

Prevod s italijanskog: Igor Radojčić

Lektor i korektor: Bojana Žugaj Nenadović

Korice: Saša Živaljević

Fotografija na naslovnoj strani: Vladimir Beara na utakmici Sloboda (Užice) - Crvena Zvezda 2:1, odigrana 1959. godine (privatna kolekcija)

Za izdavača: Igor Radojčić

Sva prava zadržana. Doštampavanje i objavljivanje u celosti kao i u segmentima samo uz dozvolu izdavača.

BEZ STRAHA OD PENALA

Jedan od najuzbudljivijih naslova iz mog detinjstva bio je taj čuveni Handkeov: „Golmanov strah od penala“. Jedva sam čekao da pročitam tu crvenu knjižicu iz biblioteke Reč i misao, nadajući se da ću tamo pronaći neke odgovore na svoje svakodnevne muke – da li da na parkingu iza zgrade, onda kada pikamo na maliće, ostanem pozadi i, zapravo, čuvam gol ili da idem napred onako nedovoljno tehnički potkovan kakav sam bio. Na velikom školskom terenu moje su akcije rasle: biti golman ili biti libero, ponekad se umešati u njihov kazneni prostor kad je korner. A procvetao sam služeći vojsku. Na pravom, velikom terenu, između stativa udaljenih 7.32, ja sam bio gospodar. Da se razumemo, nisam bio dobar golman. Ali sam bio svoj gazda u svom petercu. I tada sam definitivno shvatio da ne postoji golmanov strah od penala, i da Handke ništa nije razumeo. Jedini strah od penala oseća onaj koji ga šutira. Kao golman, ti si unapred iskupljen. I to je jedino pravo: ako si već sam kao Pele, tamo, među stativama, nije pravedno da ti bude natovareno i breme straha. I zato je biti golman pri penalu pozicija neuporedive moći. Odbraniš li, heroj si. Ne pogodiš li stranu, nisi kriv. A nada uvek postoji.

O ovome i drugim stvarima, razmišljao sam čitajući knjigu Darvina Pastorina. Odličnu knjigu, odmah ću reći. Jer, u njoj se razmatra jedna od najčudnijih profesija na svetu. Tačnije bi bilo reći, kao što to kaže i Đidi Bufon – poziv. Golmanom se najčešće postaje slučajno. Ponekad se na to spada. Ali, u trenucima veličanstvenih odbrana, hrabrost, požrtvovanje, umeće i volja postaju toliko dominantni da biti golmanom

predstavlja vrhunsko zadovoljstvo. I, zbilja, kad čovek gleda Bufona, Kasiljesa, Van Der Sara, on govori o istinskim fudbal-skim veličinama.

Prokletstvo, pak, bivanja vratarom počiva u činjenici da su greške tog Poslednjeg čoveka apsolutno fatalne, neispravive, katastrofalne. Baš kao što je prokletstvo, a ujedno i najveća sreća, to što je najbolji golman onaj koji nema posla na utakmici. Uvek i pukovnik i pokojnik, uvek u rascepu između želje da odbrani nemoguće i nadanja da tu priliku neće imati, uvek uz svoj tim i stalno izvan njega, sam kao duh, izložen pogledima i vređanjima onih koji mu gledaju u leđa, golman je najparadoksalnija osoba na svetu: čovek koji sme da koristi ruke u igri koja se igra nogama.

Ova knjiga precizno i nadahnuto hvata taj paradoks, tumači ga bez celomudrene esejističnosti, opričava ga bez površne anegdotalnosti, razlaže ga na sastavne delove na onaj jedini način na koji o fudbalu vredi pisati – na lični način. Jer, fudbal je takva igra. Ona provocira čoveka na strasno opredeljivanje, njena jednostavnost i, u isti mah, njena slojevitost, čoveka tera na razmišljanje u uživanju i na uživanje u razmišljanju. Knjiga koja uspe da o fudbalu i peva i misli, koja otvori mogućnost da se čovek raduje prvoj sledećoj utakmici koju će gledati, pa makar ga i ne zanimali ni timovi, ni rezultat, jeste knjiga odbrane fudbalske lepote.

A to je ova knjiga.

Gorčin Stojanović

Predgovor

Biti golman nije plod odmerenog promišljanja. To nije nešto što se podrazumeva. Biti golman je iznenadno prosvetljenje... Biti golman je poziv.

Ja sam to postao u avgustu 1990, nakon Svetskog prvenstva koje je održano u Italiji, pošto sam izbliza pratio pokrete neukrotivih lavova iz Kameruna, na čijem голу je stajao Tomas Nkono - onaj koji mi je dao poslednji podsticaj da krenem novim putem.

Počeo sam kao igrač sredine terena, a porok mi je bio gol. To je dalo određene rezultate. Igrao sam u nekoliko ekipa. Čak sam ulazio u regionalne reprezentativne selekcije, zajedno sa prijateljima Zanetinom, Đenovljaninom i Markom Rosijem.

Ovo govorim da bih naglasio šta znači opredeljenje za ulogu golmana. Nije bilo razloga da tog toplog leta promenim ulogu u timu. Ipak, za sve postoji razlog. Verujem da svako ima život i puteve koji su zacrtani, a istine radi, postoji u svemu i zrnice logike.

Imao sam devet godina kada je naša ekipa ostala bez golmana. U jeku panike zbog nedostatka golmana, imajući u vidu moju figuru, izbor je pao na mene. Prihvatio sam to sa radošću, zato što sam oduvek voleo izazove. Odigrao sam tu utakmicu solidno i mislio da je tada sve završeno. Za mene jeste, ali za one koji su me gledali nije bilo, kao ni za mog oca. Tri meseca od tog događaja, generacija starija od moje nije imala golmana, a bio je im potreban neko u koga se mogu pouzdati. Sećanja na moje utakmice nisu izbledela, tako da su ljudi iz kluba odlučili da nastupim kao golman u utakmicama odlučujućim za stariju generaciju. Pobedili smo u četiri-pet utakmica, a ja sam bio veoma dobar.

Kao što sam rekao malopre, za mene je sve bilo gotovo u tom trenutku, jer sam želeo da nastavim da igram, a i voleo sam da postizem pogotke i da trčim. Ceo moj mikro-

svet me je poznavao kao Bufona, igrača sredine terena i onog koji često pobeđuje. Verovatno sam se plašio da postanem golman ili da me cene kao takvog. Vremenom sam shvatio da mi nedostaje hrabrosti da napravim taj izbor. Tu hrabrost ću skupiti uz podsticaj svog oca i svog afričkog idola. Plašio sam se nepoznatog ili nečeg tome sličnog, ali u suštini, moja podsvest je već izabrala.

Biti golman, tu nema šta da se doda; za to si predodređen. Golman jesi, pošto to ne postaješ, već si golman iznutra. To si u svakodnevnom životu. Golman si i u školskoj klupi i kada si sa prijateljima. Golman je figura koja je u očima drugih hrabra, neustrašiva, luckasta, harizmatična, a možda i pomalo nezrela.

Mislim da je veći deo ovih epiteta, u suštini, dobar. Ostali su obična maska.

Sigurno da hrabrost, harizma i neustrašivost predstavljaju osnovne osobine koje krase te čudne osobe. Luckast i nezreo. Hmmm... Možda se drugima čini kao takav; možda zbog onoga što prenosi drugima da bi izgledalo da je neranjiv. Ali, ja sam uveren da je u pitanju samo maska, zato što se radi o veoma osećajnim ljudima. Radi se o ljudima koji su drugovi u igri, a pomalo usamljeni i introvertni u privatnom životu. Radi se o altruistima, kao što je to slučaj i sa većinom odbrambenih igrača. Na terenu, golman je spreman da se žrtvuje iz pravog razloga, a istovremeno je pošten i u životu i u prijateljstvu.

Praktično, sličan je štenetu koje bi svako želeo da ima kraj sebe. Nemoj se usuditi da ga ne poštuješ, zato što je dovoljan samo tren, pa da na videlo izađu sve one karakteristike koje ga toliko dugo drže u fudbalu, a koje će te uveriti da mu moraš biti veran zauvek, kao što će on biti veran tebi.

Điđi Bufon

Uvod

Frančesku Bijamontiju mnogo dugujem. „Bela svetlost“ iz njegovih romana, utešni telefonski razgovori (koliko nostalgije za glasom poput laganog povetarca!), njegove priče, koje nikada ranije nisam čuo. Alber Kami kao golman u Alžiru. Kao dečak, budući dobitnik Nobelove nagrade za književnost, strasno je voleo fudbal. Nije se radilo o sportskoj strasti, nego o nečemu što dolazi iznutra; nečemu što je ekstremno. Radi se o nečemu toliko snažnom, da će Kami reći: „Sve što znam o životu, naučio sam kroz fudbal“. Na голу je stajao, rekao mi je Bijamonti, „samo zato što je imao jedan jedini par cipela, a baka ga je ubedila da bude na голу, pošto će tako duže očuvati obuću“. I ranije sam voleo golmane, te „poslednje igrače odbrane“, kako novinari vole u žargonu za njih da kažu. I imenica „golman“ nije zvaničan naziv, nego je to po pravilima fudbalske igre „vratar“. Vladimir Nabokov, takođe pisac-golman, nazivao ih je „usamljenim orlovima“. Ipak, najveći trag u mom srcu ostavio je Kami koji je uspešno branio udarce, kao što je uspešno odbijao i životne tegobe.

To mesto u ekipi postalo je za mene izvorište poezije i ludosti onih koji u fudbalu (pri čemu, fudbal treba shvatiti poput Sartra - kao metaforu života) imaju nešto više od drugih. I to ne samo u odnosu na druge igrače. Kada sam igrao na omladinskom nivou, na školskim turnirima i sa povremenim pojavljivanjima u selekciji pisaca FK Osvaldo Sorijano, uvek sam bio u ulozi napadača. Pogotke sam voleo da postizem, a ne da ih sprečavam. Možda je razlog tome što sam rođen u Brazilu, gde golman, do pre izvesnog vremena, nije smatran igračem, nego neizbežnim elementom koji ste, po pravilima igre, morali da uvrstite u tim. Drugi razlog je moja ljubav prema napadaču Juventusa Pjetru Anastaziju. Oduvek sam se divio onim ljudima koji su stajali između prečke i stative. Divio sam se onima koji su zbog jedne greške mogli da

budu okrivljeni za poraz; da budu predmet podsmeha; da budu odbačeni. Iz tih razloga sam, a o tome ću još pričati, posvetio knjigu „prokletom“ golmanu, Mokair Barbosi. On će postati žrtveni jarac cele nacije. Na Svetskom prvenstvu igra-
nom kod kuće 1950. godine, u Rio de Žaneiru, na Marakani, sagrađenoj baš za tu priliku, braneći za Brazil, upoznao je šta znači biti obeščašćen zbog dva gola koja su mu dali Urugvajci, Skjafino i Giđa.

Među mojim prijateljima ima i mnogo poznatih golmana, a Đidi Bufon, danas najbolji golman na svetu, bio je moj redovni saputnik u televizijskoj emisiji *Utakmice bez kraja*, emitovanoj na kanalu La7. Bio je moj saputnik pred kamerama: ironičan, zabavan, spontan, nikada sa banalnim odgovorima, nikada ne istrčavavši u prazno. I ne samo to. Proučavajući dubinu odnosa između fudbala i književnosti, vremenom sam otkrio da su mnogi pisci stajali na crti između stativa ili da su pisali o golmanima. Peter Handke, na primer. Protagonista „Golmanovog straha od penala“ upravo je golman. Kaže se: „Jednog jutra, kada je došao na posao, elektroinstalater Jozef Bloh, koji je bio golman i time stekao određenu slavu, obavešten je da je otpušten“. Da bi dali najprecizniju definiciju golmana, moraćemo da citiramo nepovnljivog Čezara Pavezea. U mladenačkoj priči „Voda iz reke Po“, jedan od likova, tačnije Hofman, kaže: „Uloga golmana razvija sklonosti ka meditaciji. Vidiš pred sobom svet koji se muči, a ti ništa ne činiš. Poneki put primiš udarac, nenaklonjene ti sreće“.

Ovo su priče o golmanima; priče o jedinstvenim ljudima.

D. P.